

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОКОНТРОЛЮ І САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТУДЕНТІВ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гончарова Є. Є.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Проаналізовано шляхи формування позитивної мотивації студентів до процесу навчання іноземної мови. Акцентується увага на організації чіткого контролю досягнень студентів і становленні навичок самоконтролю та саморегуляції.

The article presents the analysis of the ways of creating a positive students' motivation in learning foreign language. Organization of the efficient monitoring of the students' achievements and the development of skills of self-monitoring and self-regulation is highlighted.

Ключові слова: мотивація, контроль, самоконтроль, саморегуляція, рефлексивна діяльність.

В сучасних умовах стрімкого розвитку науки, всебічного використання інноваційних технологій, упровадження в практичну медицину новітніх методів діагностики захворювань та методик їх лікування перед системою вищої медичної освіти постає необхідність активно реагувати на підвищення вимог до якості підготовки фахівця вищої кваліфікації. Це має бути фахівець, підготовлений до всіх потенційно можливих змін щодо змісту, форм, методів ефективної діяльності, тобто здатний ставити професійно значущі завдання та винаходити оптимальні шляхи їх розв'язання. Проголошений Україною курс на євроінтеграцію зумовлює необхідність оволодіння студентами іноземними мовами, що надасть їм змогу орієнтуватися в світовому професійному просторі та підвищить їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці.

Формуванню позитивної мотивації студентів до процесу навчання іноземної мови (ІМ) сприяє професіоналізм викладача, його вміння організувати професійно орієнтований процес навчання з використанням методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність, впливають на самовизначення майбутніх фахівців та усвідомлення ними як найближчих, так і кінцевих результатів навчання, створюють позитивний емоційний фон у відносинах зі студентами. Неабияке значення має новизна пропонованого навчального матеріалу, його актуальність, зв'язок із реаліями сучасного життя. Це дозволяє сформувати соціальну мотивацію у відношенні майбутньої професії, сприяти визначенню професійних мотивів як провідних в ієрархії мотивів студентської молоді.

Домінування ініціативності й усвідомлення студентом необхідності одержання високих результатів у навчанні базується на формуванні в майбутніх фахівців: по-перше, соціальних мотивів своєї діяльності; по-друге, інтересу до змісту навчання. Інтерес до змісту навчання стимулюється шляхом створення посиленої складності навчального матеріалу, його урізноманітнення, урахування індивідуально-психологічних особливостей за умови визначення способів діяльності студентів (наприклад, упровадження активних методів навчання, в основі яких лежить пошукова діяльність).

Якісний рівень оволодіння студентами фаховими компетентностями визначається рівнем засвоєння інформації (рівнем наукового пізнання). У вітчизняній науково-педагогічній літературі надаються вичерпні характеристики рівнів засвоєння [1; 4]. С. Архангельський [1] і В. Беспалько [4] так визначають рівні наукового пізнання: розпізнавання об'єктів та властивостей процесів визначеної галузі навчання; репродукція – самостійне відтворення діяльності на основі раніше засвоєної інформації; продуктивна дія – здобування нової інформації у процесі самостійних способів розв'язання завдань; творча дія – на основі сформованих знань, навичок і вмінь самостійне конструювання нового базису для діяльності, у процесі якого здобувається нова інформація [4].

Результативність процесу навчання залежить від продуктивного вибору чи розробки та доцільного застосування дидактико-методичного забезпечення для контролю результатів навчання.

Контроль навчальних досягнень студентів виконує як освітню, так і розвивальну та виховну функції і спрямовується на:

- визначення обсягу та глибини засвоєння професійно значущого навчального матеріалу;

- з'ясування типових й індивідуальних утруднень студентів у процесі вивчення кожної конкретизованої теми навчальної дисципліни задля подальшого проектування організації консультаційної роботи зі студентами та їх самостійної роботи;

- формування у студентів навичок самооцінки та самоконтролю.

Серед методів контролю ефективності навчання особливого значення набуває постійний моніторинг засвоєння та усвідомлення студентами навчального матеріалу студентами. Основним завданням викладача стає коригування подальшої організації процесу навчання залежно від аналізу отриманої інформації з урахуванням «прогалів» у знаннях як групи в цілому, так і кожного студента зокрема.

Першим кроком до інтенсифікації рефлексивно-аналітичної діяльності студентів з урахуванням фахової специфіки підготовки з іноземних мов вважаємо саме організацію чіткого контролю досягнень студентів. Контроль є одним з основних компонентів процесу навчання, оскільки надає змогу не лише з'ясувати реальний рівень підготовки майбутніх фахівців та можливість оцінити динаміку засвоєння навчального матеріалу, але й регулює зворотний зв'язок між студентом і викладачем. На думку О. М. Беляєвої «...на особливу увагу заслуговують такі аспекти ПКР, як: удосконалення й урізноманітнення старих, а також розробка й упровадження нових форм, методів і засобів ПКР...» [3, с. 15]. Результати опитування студентів та аналіз наукової літератури дають змогу зробити висновок: чим тісніше поєднані навчання та контроль, тим ефективніше буде відбуватися перехід студентів з рівня на рівень

навченості. Вихідний контроль використовується як інструмент отримання інформації відносно рівня навчальних досягнень студентів на початковій стадії навчання та на початку вивчення окремих тем, що у подальшому допомагає в адаптації навчального процесу до особливостей контингенту студентів [8].

Дидактичні впливи щодо організації контролю навчальних досягнень студентів спрямовуються на формування в них навичок самоконтролю, оскільки вони не з'являються з нічого, а формуються завдяки зовнішньому впливу. Самоконтроль – усвідомлювана людиною регуляція своєї поведінки та діяльності для забезпечення відповідності їх результатів наміченим цілям, вимогам, нормам, правилам тощо [9]. Результати досліджень Ю. Бабанського [2] виявили, що підвищення рівня навчальних досягнень залежить від уміння самостійно знаходити «прогалини» в засвоєнні навчального матеріалу шляхом критичного аналізу своєї діяльності.

Використання засвоєних знань і вмінь координується навичкою саморегуляції. Педагогічний аспект саморегуляції – створення методик і дидактичних умов, які б сприяли формуванню окремих компонентів саморегуляції й системи в цілому [6]. Структура становлення саморегуляції охоплює перехід готових цілей, поставлених перед студентами у внутрішні цілі; усвідомлення моделі значущих умов як джерела інформації про умови діяльності; осмислене виконання програми дій; оцінку результатів, їх корекцію [5]. У навчанні саморегуляція розглядається як оволодіння засобами виконання навчальних операцій таким чином, щоб зміна умов завдання, утруднення при його виконанні призводило до активізації процесу мислення й дозволяло самостійно знаходити шляхи розв'язання завдання чи вирішення проблеми [6]. Програма саморегуляції залежить від індивідуально-психологічних особливостей студента, а рівень саморегуляції – від досвіду, отриманого у процесі навчальної діяльності, від етапу навчання й змінюється залежно від розвитку пізнавальних процесів [7]. Саморегуляція в навчанні «є вищим ступенем діяльності, коли вміння виконувати навчальні операції перетворюється на навички й послідовність їх здійснюється автоматично»

[6, с. 160]. У формуванні саморегуляції значну роль відіграє зростання самостійності у виборі рішень у ході вирішення поставлених завдань.

Сформовані навички самооцінки й самоконтролю та здатність до саморегуляції стають підґрунтям рефлексивної діяльності студентів, яку розуміємо як уміння контролювати, адекватно оцінювати та аналізувати свою діяльність, прагнення до самопізнання та особистісного зростання [10; 11].

Список літератури

1. Архангельский С И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / Сергей Иванович Архангельский. – М. : Высшая школа, 1980. – 368 с.

2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Юрий Константинович Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.

3. Беляєва О. М. Удосконалення педагогічного контролю як фактор підвищення якості вищої освіти / О. М. Беляєва // Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ: матеріали V Міжнар. конф., 17 квіт. 2015 р. / МОН України, ХНУ імені В. Н. Каразіна, КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти». – Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015 р. – С. 15-16.

4. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 190 с.

5. Гриньова М. В. Саморегуляція/ Марина Вікторівна Гриньова. – Полтава : АСМІ, 2012 – 310 с.

6. Гриньова М. Саморегуляція як основа успішної навчальної діяльності молоді / Марина Гриньова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013 – № 8 (Ч. 2). – С. 159 – 163.

7. Конопкин О. А. Психологические механизмы регуляции деятельности / Олег Александрович Конопкин. – М. : Наука, 1980. – 250 с.

8. Кукушин В. С. Теория и методика обучения : [учеб. пособие] / Вадим Сергеевич Кукушин. – Ростов-н/Д. : Феникс, 2005. – 474, [1] с.

9. Український педагогічний словник / [авт.- уклад. Гончаренко С.]. – К. : Либідь, 1997. – 373 с.

10. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. для вузов / Андрей Викторович Хуторской. – СПб : Питер, 2001. – 544 с. – (Серия «Учебник нового века»).

11. Щедровицкий Г. П. Избранные труды / Георгий Петрович Щедровицкий. – М. : Шк. Культ. Полит., 1995. – 800 с.